

Warszawa, 10 listopada 2015 r.

Podsekretarz Stanu

DSO-I-071-74/15
Dot. BPS/043-82-3546-MS/15
BM-1-071-351/15/2
151112 - 00425

SECRETARZ
13.11.15
6522

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

15.11.15

12.11.15

4517

15.11.15

S. Borysiewicz *Peter* *M. Nowak*

Odpowiadając na oświadczenie złożone przez Pana senatora Grzegorza Wojciechowskiego podczas 82. posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 października 2015 r., poświęcone kwestii dotyczącej stosowania przez sądy polskie przepisów Konwencji Haskiej w kontekście sprawy małoletniej O H prowadzonej przez Sąd Rejonowy w C sygn. akt V Nsm 542/12 i małoletniego M L toczącej się przed Sądem Rejonowym w O sygn. akt III Nsm 7/14, uprzejmie informuję.

Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę sporządzona w Hadze w dniu 25 października 1980 r., ratyfikowana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 lipca 1992 r. (publikacja w Dz. U. z 1995 r., Nr 108, poz. 528), w głównych założeniach wskazuje, że wartością pierwotną i nadrzędną jest w każdym postępowaniu dotyczącym dziecka – „interes dziecka” (art. 3), który odpowiada występującemu w polskim prawie pojęciu „dobro dziecka”.

„Interes”, a więc „dobro” dziecka ma także zgodnie z preambułą Konwencji podstawowe znaczenie we wszystkich sprawach dotyczących sprawowania nad nim opieki.

Celem Konwencji haskiej jest skuteczne przeciwstawienie się samoistnym działaniom uprowadzającego lub zatrzymującego dziecko, który – bezpośrednio lub za pośrednictwem osób trzecich – naruszył prawa innej osoby, instytucji lub organizacji powołanej do opieki nad dzieckiem. Urzeczywistnienie tego celu ma nastąpić przez pozbawienie wszelkich

skutków działania osoby uprowadzającej lub zatrzymującej dziecko w drodze przywrócenia stanu faktycznego i prawnego, jaki istniał przed jego naruszeniem.

Ochrona dziecka w płaszczyźnie międzynarodowej przed szkodliwymi skutkami wynikającymi z bezprawnego uprowadzenia, przez zagwarantowanie niezwłocznego powrotu do państwa stałego pobytu obliguje sądy do szybkiego postępowania w tego typu sprawach (art. 2, art. 11 zd. 1 oraz art. 12 zd. 1 Konwencji).

Tak więc dyrektywą generalną przy rozpatrywaniu konfliktu wynikłego na tle sprawowania opieki nad dzieckiem, a w szczególności w zakresie podjęcia decyzji o przywróceniu stanu faktycznego i prawnego jaki istniał przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem dziecka powinno być jego dobro.

Celem Konwencji nie jest rozstrzyganie spraw dotyczących władzy rodzicielskiej lub określenie, z którym rodzicem dziecko zwykle ma mieszkać, a zapewnienie niezwłocznego powrotu dzieci bezprawnie uprowadzonych lub zatrzymanych w jednym z umawiających się państw, w tym przede wszystkim przeciwdziałanie negatywnym skutkom międzynarodowego uprowadzania lub zatrzymywania dzieci (preambuła art. 1 lit. a Konwencji).

Postępowanie wszczęte na podstawie przepisów Konwencji ma doprowadzić do przywrócenia stanu faktycznego i prawnego, jaki istniał przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem dziecka.

Granice kognicji sądu opiekuńczego do sprawnego orzekania w tego rodzaju sprawach wyznaczają postanowienia Konwencji. Sąd zobowiązany jest do wydania nakazu niezwłocznego powrotu dziecka do państwa miejsca pobytu (art. 12 zd.1) po ustaleniu, że doszło do bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania dziecka, które nie ukończyło w chwili orzekania 16 lat oraz po potwierdzeniu, że nadal ono przebywa na terytorium państwa organu orzekającego i w sytuacji, gdy od uprowadzenia lub zatrzymania do chwili wpłynięcia wniosku nie upłynął krótszy czas niż jeden rok. Powrót dziecka powinien zostać zarządzony nawet po upływie 1 roku, chyba że zostanie ustalone, że dziecko przystosowało się już do swego nowego środowiska (art. 12 ust. 2).

Uprowadzenie lub zatrzymanie dziecka jest bezprawne w rozumieniu Konwencji, jeżeli nastąpiło naruszenie prawa do opieki przyznanego przez ustawodawstwo (orzeczenie sądowe lub administracyjne albo ugodę mającą moc prawną) państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem oraz, jeżeli w chwili uprowadzenia lub zatrzymania prawo to było skutecznie wykonywane (art. 3).

Osoba zainteresowana może domagać się powrotu dziecka, które nie ukończyło 16 lat (art.4) i które zostało bezprawnie uprowadzone (lub zatrzymane) z jednego państwa,

będącego stroną Konwencji do innego państwa, również będącego stroną Konwencji (art. 4 w zw. z art. 35).

Konwencja przewiduje, że w pewnych okolicznościach powrót dziecka jest niewskazany pomimo tego, że nastąpiło jego bezprawne uprowadzenie lub zatrzymanie. Konwencja haska przewiduje pięć wyjątków od ogólnej reguły wynikającej z art. 12 ust 1. Wyjątki te wymienione są w art. 12 ust. 2, art. 13 ust. 1 i 2 oraz art. 20 Konwencji.

Ponadto wskazać należy, że sprawa małoletniego M L pozostawała w zainteresowaniu resortu w związku z przekazaniem przez Ministerstwo Spraw Społecznych, Dzieci i Integracji Królestwa Danii do Ministerstwa Sprawiedliwości, jako polskiego organu centralnego wyznaczonego na podstawie art. 6 Konwencji informacji w piśmie z dnia 11 listopada 2013 r. o uprowadzeniu w nocy z 16 na 17 października 2013 r. małoletniego M L, ur. dnia 26 lutego 2010 r. do Polski. Wniosek podpisany przez ojca dziecka, Pana J L zawierał uzasadnienie oraz dokumenty, wskazujące na dokonanie przez matkę dziecka, Panią M J uprowadzenia za granicę w rozumieniu art. 3 Konwencji.

W związku z tym, że zadaniem organów centralnych jest między innymi ułatwianie wszczęcia postępowania sądowego w celu powrotu uprowadzonego dziecka, wniosek o wydanie dziecka przekazany został według właściwości do Sądu Rejonowego w O

(sygn. akt III Nsm 7/14, OZ 2/14), który postanowieniem z dnia 28 października 2014 r. oddalił wniosek. W uzasadnieniu wskazując, iż pomimo stwierdzenia bezprawności uprowadzenia małoletniego M L zaistniały przesłanki negatywne do wydania dziecka do Danii (wyjątek z art. 13 ust. 1 lit. b Konwencji).

W wyniku kontroli drugoinstancyjnej wskazanego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy w O postanowieniem z dnia 19 lutego 2015 r. (sygn. akt I Ca 31/15) zmienił zaskarżone orzeczenie, nakazując matce wydanie dziecka do dnia 15 kwietnia 2015 r. W związku z tym, że Pani M J nie wykonała orzeczenia w zakreślonym terminie, do sądu wpłynął wniosek o przymusowe odebranie dziecka przez kuratora. W dniu 11 czerwca 2015 r. wydane zostało postanowienie o zarządzeniu przymusowego doprowadzania matki dziecka, celem odebrania od niej oświadczenia o miejscu pobytu dziecka. Do dnia 28 października 2015 r. przedmiotowe postanowienie nie zostało wykonane.

Jednocześnie należy dodać, że w konkretnej sprawie w przypadku stwierdzenia naruszenia prawa do opieki przysługującego i wykonywanego przez Pana J L sąd polski zobowiązany był do zarządzenia powrotu dziecka do Danii, przy czym powrót ten mógł nastąpić wraz z matką, przez wydanie dziecka pod opiekę ojca albo przez fizyczny

powrót samego dziecka do jurysdykcji duńskiej. Natomiast kwestia ewentualnej odpowiedzialności karnej matki za uprowadzenie dziecka w Danii nie powinna wpływać na rozstrzygnięcie sądu polskiego, gdyż stanowi kwestię odrębną od dyrektywy przywrócenia dziecka do miejsca jego stałego pobytu przed bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania.

Natomiast sprawa małoletniej O H w zakresie zarzutów dotyczących prowadzonego przez Sąd Rejonowy w C sygn. akt V Nsm 542/12 postępowania o wydanie dziecka i zmianę w tym przedmiocie postanowienia nie była przedmiotem analizy w Ministerstwie Sprawiedliwości.

W kontekście wniosku o zbadanie wskazanych spraw, pod kątem oceny wydanego przez sąd polski rozstrzygnięcia uprzejmie informuję, że zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. - *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 133 z późn. zm.) - dalej: „u.s.p.”, Minister Sprawiedliwości uprawniony jest do wykonywania zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów, który obejmuje analizę i ocenę prawidłowości oraz skuteczności wykonywania przez prezesów sądów wewnętrznego nadzoru administracyjnego (art. 37f u.s.p.).

Zadania z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego, obejmujące między innymi takie czynności, jak badanie toku i sprawności postępowania w poszczególnych sprawach, powierzone zostały wyłącznie prezesom sądów i podległej im służbie nadzoru.

Przedmiotem żadnego z wyżej wymienionych rodzajów nadzoru nie może być działalność orzecznicza.

Mając na względzie zasady zewnętrznego nadzoru administracyjnego nie jest dopuszczalne podjęcie działań nadzorczych mających na celu kontrolę postępowania we wskazanych w oświadczeniu sprawach sądowych pod kątem poprawności podejmowanych w nich decyzji, jak również zarządzenie przez Ministra Sprawiedliwości lustracji postępowania w indywidualnej sprawie.

W zakresie posiadanych kompetencji Minister Sprawiedliwości nie jest także uprawniony do analizy prowadzonego przez sąd postępowania dowodowego, bowiem oceny wiarygodności i mocy dowodów dokonuje sąd, przed którym toczy się sprawa według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału (art. 9b u.s.p.). Prawidłowość realizacji przez sąd tej zasady podlega kontroli w toku instancji, której zainicjowanie należy do stron postępowania.

Nadzór nad działalnością sądów w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy, w trybie określonym ustawami (art. 7 u.s.p.).

2 powzielim

PODSEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Wojciech Węgrzyn